

**BIRLAMCHI BOSH OG'RIQLARI BO'LGAN BOLALARDA KOGNITIV VA
EMOTSIONAL-IRODAVIY SFERA BUZILISHLARINING
KLINIK-NEVROLOGIK XUSUSIYATLARI**

Alidjanova Durdona Abdullajonovna

t.f.d., dotsent, Toshkent davlat tibbiyot universiteti
nevrologiya, bolalar nevrologiyasi va tibbiy genetika kafedrası.

Obloqulova Shaxlo To'liq qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti nevrologiya,
bolalar nevrologiyasi va tibbiy genetika kafedrası 1-kurs magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18832801>

Dolzarbligi

Bolalarda bosh og'rig'i (BO') tarqalishi yosh o'tishi bilan sezilarli darajada oshadi va o'smirlik davriga kelib 75% ga yetadi. BO' bolalar tomonidan og'ir qabul qilinadi, bu ularning kayfiyati, xulq-atvori, ish qobiliyati, o'qishi va kelajakdagi kasbiy yo'nalishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Pediatric amaliyotida birlamchi bosh og'riqlari (BBO') asosan migren va zo'riqish bosh og'rig'i (ZBO') shaklida kuzatiladi. Mezonlarga ko'ra, bolalar va o'smirlarning 10% gacha qismi migrendan, 20% gacha ehtimoliy migrendan va 50% dan ortig'i ZBO' dan aziyat chekadi.

Har qanday turg'un og'riq kabi, kognitiv-emotsional buzilishlar birlamchi emas, balki ko'proq ikkilamchi xarakterga ega.

Klinik ko'rinishda diqqat barqarorligining pasayishi va qisqa muddatli xotira tanqisligi ko'rinishidagi kognitiv disfunksiya bilan kechuvchi asteno-nevrotik sindrom ustunlik qiladi.

Emotsional holat yuqori tashvishchanlik va tez-tez takrorlanadigan bosh og'riqlari fonida maktab yuklamalariga moslashuvning pasayishi bilan tavsiflanadi.

Tadqiqot maqsadi

BBO' bilan og'riq bolalar va o'smirlarda kognitiv hamda psixoemotsional buzilishlar haqidagi zamonaviy qarashlar bo'yicha adabiyotlar tahlili natijalarini o'rganish.

Material va usullar

Ushbu nashrda so'nggi yillardagi abstraktlar, klinik tadqiqotlar sharhi va ilmiy maqolalar taqdim etilgan.

Natijalar va ularning muhokamasi

BO' bolalar va o'smirlarda eng ko'p uchraydigan og'riq turi hisoblanadi va afsuski, u oddiy holat sifatida qabul qilinadi. BO' 4 yoshgacha bo'lgan davrda kam uchraydi, uning tarqalishi bola ulg'ayishi bilan ortib boradi va taxminan 13 yoshda ham o'g'il, ham qiz bolalarda cho'qqisiga chiqadi, maktab o'quvchilari orasida esa 75% ni tashkil etadi.

O'smirlar orasida surunkali og'riqlarni o'rganish shuni ko'rsatdiki, respondentlarning 18,9% i surunkali qaytalanuvchi BO' ni qayd etgan. Tadqiqot BBO' bo'lgan bolalarda kognitiv buzilishlar va tashvishli holatlar tez-tez uchraydigan komorbid (hamroh) buzilishlar ekanligini ko'rsatdi. Bu fakt nafaqat klinik fenomenlarning (BO' va tashvish, BO' va kognitiv buzilishlar) birgalikda kelishini, balki ularning namoyon bo'lish og'irligiga o'zaro ta'sirini ham ko'rsatadi.

Xulosalar

Tadqiqot natijalari shuni isbotlaydiki, BBO' xurujlari bolalar va o'smirlarning psixoemotsional holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Shu munosabat bilan, birlamchi BO' ni davolashda eng muhim jihat klinik manzara xususiyatlariga asoslangan to'g'ri tashxis qo'yish, komorbid buzilishlarni aniqlash hamda dori-darmonsiz usullar va dori vositalarini qo'llagan holda ratsional terapiyani tanlash hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar (Tarjimasi)

1. Alidjanova D.A. Bolalarda migrenning klinik-nevrologik va immunologik jihatlar. // Tibbiyot fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. Toshkent – 2020.
2. Sakai F., Hirata K., Igarishi H. va boshqalar. Yaponiyadagi sog'liqni saqlash sug'urtasi assotsiatsiyasida ro'yxatga olingan shaxslar orasida bosh og'rig'i buzilishlari va migrenning tarqalishini o'rganish bo'yicha tadqiqot. J. Headache Pain. 2022; 23 (1): 70.
3. Delyagin V.M., Moskovseva J.M., Aksenova N.S. Migren: pediatrik jihatlar. Samarali farmakoterapiya. 2023; 19 (17): 14–21. DOI 10.33978/2307-3586-2023-19-17-14-21.
4. Arruda M.A., Chevis C.F., Bigal M.E. Bolalarda surunkali migrenni boshqarishdagi so'nggi yutuqlar. // Expert Rev Neurother. 2018 Mart; 18(3): 231-239.